

Informatiebrief aan de gemeenteraad

Onderwerp: Stand van zaken jeugdbescherming, regionale verbeteracties en toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming

Aanleiding

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) en de Inspectie Justitie en Veiligheid (JenV) brachten in februari 2025 een rapport onder de titel 'Zorgen over kinderen die wachten op jeugdbescherming en jeugdreclassering'ⁱ uit. In dat rapport werd aangekondigd dat zij vijf Gecertificeerde Instellingen (GI's) nader gingen onderzoeken. Eén van die GI's betrof Jeugdbescherming West (JB west), de uitvoerder voor jeugdbeschermings- en jeugdreclasseringsmaatregelen voor de jeugdhulpregio's Haaglanden, Holland-Rijnland, Midden-Holland en Zuid-Holland-Zuid. Op 25 september jl. hebben de inspecties hun bevindingen, naar aanleiding van de rapportage over de vijf bezochte GI's, gepubliceerd onder de titel 'Als zelfs overheidsingrijpen kinderen geen bescherming biedt'ⁱⁱ.

De inspecties zien dat te veel jeugdigen niet – of niet tijdig – de noodzakelijke bescherming, begeleiding en hulp krijgen. Ze zien ook grote inzet en betrokkenheid van medewerkers, maar door arbeidsmarktproblemen en ontbrekende of ontoegankelijke passende hulp lukt het niet om jeugdigen adequaat te kunnen helpen.

Ook in het afzonderlijk rapport over JB westⁱⁱⁱ zien we dat het jeugdbeschermings-jeugdreclasseringsstelsel onvoldoende bescherming biedt aan jeugdigen in onveilige situaties. Ondanks de inzet en betrokkenheid van medewerkers, slagen ook zij er onvoldoende in om jeugdigen tijdig en passend te beschermen.

Deze informatiebrief schetst de bevindingen van de inspecties op specifiek JB west, de acties en maatregelen die regionaal zijn ingezet, de ontwikkelingen rond het landelijke Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming en de betekenis daarvan voor onze regio. Tot slot wordt ingegaan op de bestuurlijke vervolgacties.

Hoofdconclusies van de inspecties over JB west

- **Kwaliteit uitvoering grotendeels onvoldoende:** Medewerkers werken onder hoge druk. Niet elke jeugdige met een maatregel krijgt tijdig de benodigde bescherming, begeleiding of hulp.
- **Structurele wachttijden:** Jeugdigen en ouders wachten vaak te lang, wat hun veiligheid, ontwikkeling en vertrouwen schaadt.
- **Externe oorzaken:** Het tekort aan gekwalificeerd personeel en het beperkte hulpaanbod liggen grotendeels buiten de invloed van JB west en andere GI's.
- **Beperkt vertrouwen in verbeterkracht:** De inspecties verwachten niet dat de instellingen alle tekortkomingen op korte termijn kunnen oplossen, al is er een open houding bij de besturen.
- **Risico's voor gezinnen:** Niet-tijdige hulp leidt tot recidive, ontwikkelingsschade en verminderde motivatie om mee te werken.

De inspecties benadrukken dat gemeenten medeverantwoordelijk zijn voor het beschikbaar hebben van voldoende en passend jeugdhulpaanbod. Dit raakt namelijk direct aan de uitvoering van jeugdbeschermingsmaatregelen.

Ontwikkelingen in de jeugdbeschermingsketen

Context en eerdere toezichttrajecten

- In **2019** is het stelsel al kritisch beoordeeld door de inspecties in hun rapport Kwetsbare Kinderen Onvoldoende Beschermd (KKOB).
- In **2021** hebben de inspecties gerapporteerd over hun vervolgonderzoek Kkob. Het grootste kritiekpunt was het gebrek aan tijdige en passende jeugdhulp voor jeugdigen met een maatregel. Er is toen vanaf medio 2021 tot begin 2022 verscherpt toezicht ingesteld door de inspecties op regio Zuidwest, alsmede interbestuurlijk toezicht vanuit het ministerie van VWS.
- De IGJ heeft in **2022** aangegeven dat de jeugdbeschermingsketen bezwijkt door financiële tekorten, arbeidsmarkttekorten, een verzwaring van het werk en het ontbreken van mogelijkheden voor jeugdbeschermers om deze kinderen zonder vertraging passende hulp te bieden. Omdat het regelmatig niet lukte elk gezin binnen 5 dagen te koppelen aan een vaste jeugdbeschermers, hebben de GI's in samenwerking met ministerie van J&V in 2022 een handelingsperspectief ontwikkeld om de directe en structurele veiligheid te waarborgen.
- In **2024** is het landelijke tarief, met daarbij extra financiële middelen, ingevoerd om tot verdere caseloadverlaging te komen. Zo zou de werkdruk bij de jeugdbeschermers worden verminderd en zouden zij meer tijd hebben om jeugdigen en gezinnen te begeleiden, Daar het vervullen van de daardoor ontstane ruimte binnen de formatie achterblijft is onder andere, de toename van het aantal jeugdigen zonder een vaste jeugdbeschermers Ontstaan.
- In **2025** vormen de landelijke aantallen van het aantal jeugdigen zonder vaste jeugdbeschermers aanleiding voor de inspecties om bij 5 GI's een onderzoek te doen.

Regionale inzet en verbetermaatregelen

De regio Zuidwest (ZW) heeft sinds 2019 diverse maatregelen getroffen:

- **Verbeterplannen GI's:** gefinancierd vanuit de regio, gericht op caseloadverlaging en ondersteuning van jeugdbeschermers.
- **Doorbraakaanpak (2020):** focus op tijdige en passende vervolghulp, met onder meer:
 - een vaste toeleidingsroute (vermindert variatie per gemeente);
 - Regionale ExpertTafels (RET) in alle vier de subregio's;
 - een regionaal afwegingskader om schadelijk wachten te verminderen.
- **Aanpassingen zorglandschap:** afbouw JeugdhulpPlus (gesloten jeugdzorg) in combinatie met de ontwikkeling kleinschalige woonvoorzieningen. De transitie is gaande en vergt nog enkele jaren.
- **Overige acties:** Daarnaast zijn verantwoordingseisen geharmoniseerd, werken wij in ZHZ sinds medio 2024 met een landelijk aanmeldformulier en werken we aan een uniform verwijsproces in samenwerking met de GI's. Met de Leidraad Werken aan veiligheid werken we aan het versterken van de lokale teams.

Ontwikkeling aantal jeugdigen zonder vaste jeugdbeschermers regio Zuid-Holland Zuid

datum	Zuid-Holland-Zuid	
	nieuw	bestaand
20-9-2024	41	72
1-12-2024	43	64
1-1-2025	32	64
1-4-2025	48	32
1-7-2025	28	9
1-8-2025	29	6
1-9-2025	26	11

Ondanks inspanningen is het aantal jeugdigen zonder vaste jeugdbeschermers nog steeds te hoog. De cijfers geven voor ZHZ het aantal jeugdigen aan dat geen vaste jeugdbeschermers heeft. Er wordt daarbij een onderscheid gemaakt in jeugdigen die 'nieuw' zijn aangemeld en jeugdigen die een jeugdbeschermers hadden maar waar de jeugdbeschermers is wegge gevallen.

De fluctuaties illustreren de kwetsbaarheid van het systeem. Een regionaal plan van aanpak wordt momenteel uitgewerkt samen met JB west.

De recente daling in het aantal jeugdigen zonder vaste jeugdbeschermer bij JB west zijn positief. Tegelijkertijd moeten we voorzichtig zijn met het trekken van conclusies vanwege de volgende ontwikkelingen/actualiteit:

- Aanhoudend personeelsverloop van jeugdbeschermers kan de doorstroom beperken en het aantal jeugdigen zonder vaste jeugdbeschermer weer doen stijgen.
- Een toename van VOTS-beschikkingen (Voorlopige OnderToezichtStelling) vereist directe inzet, waardoor andere gezinnen langer moeten wachten; JB west onderzoekt de oorzaak.
- Capaciteitsproblemen bij de Raad voor de Kinderbescherming kunnen tijdelijk de instroom naar GI's dempen, maar bij herstel juist tot versnelde doorstroom en daardoor groei van het aantal jeugdigen zonder vaste jeugdbeschermer leiden.

Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Landelijke ontwikkelingen

Het Toekomstscenario voorziet in:

- afschaffing van het estafettemodel van opeenvolgende onderzoeken;
- vorming van Regionale Veiligheidsteams met gedeelde verantwoordelijkheid;
- een integrale, gezinsgerichte aanpak met stevige lokale teams als fundament.

Hoewel er nog geen extra middelen zijn vrijgemaakt door het Rijk, houden de opdrachtgevers (VNG, JenV, VWS) vast aan het eindbeeld.

Als reactie op het rapport van de inspecties heeft de VNG wederom aangegeven dat een fundamentele verandering van het stelsel noodzakelijk is zodat veel meer kinderen en gezinnen worden geholpen met zorg en niet in het veiligheidsregime belanden.

Regionale ontwikkelingen Zuid-Holland Zuid (ZHZ)

Sinds 2022 loopt het regionaal programmaplan Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming. Hoewel de regio ZHZ geen landelijke proeftuin is, zet de regio wel in op regionale proeftuinen waarin we de uitgangspunten van het Toekomstscenario beproeven. Samen met onze netwerkpartners in de beschermingsketen (RvdK, GI's, Veilig Thuis, lokale teams en de Serviceorganisatie Jeugd) werken we aan de volgende ontwikkelingen:

- Lokale teams werken zoveel als mogelijk vanaf 2026 volgens de Leidraad Werken aan Veiligheid. We werken aan:
 - Een stevig lokale team met aandacht voor de inzet van "veiligheidsexpertise" binnen het team. Maar ook het organiseren van tegenspraak, het inzetten van intensief vrijwillige hulpverlening en outreachend werken. Daarnaast het toepassen van de visie gefaseerd werken aan veiligheid en het werken met een caseloadnormering.
- We onderzoeken en bepalen, onder andere in een proeftuin ondersteund door civil care, met elkaar wat mogelijk is in het werken met de TOP 3¹ werkwijze.
- We werken aan een doorontwikkeling van de regionale werkwijze Veilig Opgroeien is Teamwerk (VOiT). VOiT vormt reeds de basis van het gedachtengoed van het Toekomstscenario. GI's, VT en Lokale Teams werken binnen VOiT al intensief samen.
- We organiseren op uitvoerend, strategische en bestuurlijk niveau leersessies. We groeien stapsgewijs toe naar een cultuur waarin blijvend leren van veiligheid normaal is.

¹ De TOP-3 methodiek is een gestructureerd en gefaseerd stappenplan om samenwerking te bevorderen bij het aanpakken van structurele onveiligheid.

- We werken actief met het inzetten van ervaringsdeskundigen zowel bij leersessies als bij beleidsvorming.

Bestuurlijke afspraken en continuïteit JB west

Door een krimp van 25% in het aantal maatregelen bij JB west is de financiering van de vaste kosten onder druk komen te staan als ook de continuïteit van JB West. De regio ZuidWest vindt het niet verantwoord om dit risico voor de bescherming van de meest kwetsbare kinderen te lopen. Daarom is een Bestuurlijk Akkoord continuïteit jeugdbescherming overeengekomen met JB west en de vier jeugdhulpregio's in Zuid West.

Vervolg

De regio blijft met de GI's sturen op continuïteit, personeelsbehoud, snelle en passende hulp en implementatie van het Toekomstscenario binnen bestaande kaders.

Dat betekent concreet dat de regio Zuid-Holland Zuid:

1. **Bestuurlijk overleg** zal voeren met JB west en de inspecties over het verbeterplan.
2. **Prioriteit zullen geven aan:**
 - terugdringen van wachttijden,
 - vergroten beschikbaarheid pleegzorg, crisisplaatsen en specialistische hulp,
 - behoud en werving van gekwalificeerd personeel.
3. **Voortgang regionaal programma Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming:** actief te blijven ondersteunen en de lessen te benutten voor regionale en landelijke verbeteringen.

Bij relevante ontwikkelingen (inspectierapporten, voortgang plan van aanpak, proeftuin-resultaten) wordt uw raad nader geïnformeerd.

ⁱ <https://www.igj.nl/documenten/2025/02/27/zorgen-over-kinderen-die-wachten-op-jeugdbescherming-en-jeugdreclassering>

ⁱⁱ <https://www.igj.nl/documenten/2025/09/25/als-zelfs-overheidsingrijpen-kinderen-geen-bescherming-biedt>

ⁱⁱⁱ <https://toezichtdocumenten.igj.nl/link/publicatie?publ=5b7729a4-de6b-417c-b519-33c38301e369>